

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän päätösasiakirjan sekä yleissopimuksen sopimuspuolten ja Islannin ja Norjan välillä tehdyn yhteistyösopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi laki Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän päätösasiakirjan sekä yleissopimuksen sopimuspuolten ja Islannin ja Norjan välillä tehdyn yhteistyösopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Eduskunta hyväksyi 15 päivänä kesäkuuta 1998 Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn Schengenin sopimukseen tehdyn pöytäkirjan sekä Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän päätösasiakirjan. Samalla eduskunta myös

hyväksyi näitä sopimusjärjestelyjä koskevan voimaansaattamislain sekä näistä johtuvat muutokset poliisilakiin, ulkomaalaislakiin, rikoslakiin ja ampuma-aselakiin.

Schengenin säännösten tultua sisällytetyksi osaksi Euroopan unionin lainsäädäntöä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen voimaantulon myötä, Schengenin sopimuksia ei kuitenkaan ole voitu Suomessa kansallisesti voimaansaatua. Tämän vuoksi Schengenin sopimuksia koskeva voimaansaattamislaki, joka ei ole tullut voimaan, tulisi selvyuden vuoksi kumota. Kumoamista tarkoittava laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Suomi liittyi Schengenin järjestelmään yhdessä Ruotsin ja Tanskan kanssa joulukuussa 1996 allekirjoitetuilla liittymissopimuksilla. Euroopan unionin (EU) ulkopuolella olevat Norja ja Islanti liittyivät myös Schengenin säännöstöön näiden maiden ja Schengenin yleissopimuksen sopimuspuolten välisellä yhteistyösopimuksella.

Hallituksen esitys Suomen liittymisestä Schengenin sopimusjärjestelyyn annettiin eduskunnalle maaliskuussa 1998 (HE 20/1998 vp). Esityksen johdosta eduskunta hyväksyi 1 päivänä kesäkuuta 1998 Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehtyyn Schengenin sopimukseen tehdyn pöytäkirjan sekä Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän päätösasiakirjan. Samalla eduskunta myös hyväksyi näitä sopimusjärjestelyjä koskevan voimaansaattamislain sekä näistä johtuvat muutokset poliisilakiin, ulkomaalaislakiin, rikoslakiin ja ampuma-aselakiin (EV 62/1998 vp). Tasavallan presidentti ratifioi sopimukset ja vahvisti esitykseen liittyvät lait 10 päivänä heinäkuuta 1998. Sopimuksia ja voimaansaattamislakia ei kuitenkaan ole voitu voimaansaattaa eikä niitä ole julkaistu Suomen säädöskokoelmassa eikä sen sopimussarjassa.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehtyyn Amsterdamin sopimukseen (SopS 54—55/1999) liittyvän niin sanotun Schengen-pöytäkirjan mukaisesti Schengenin säännöstö on sisällytetty osaksi Euroopan unionia, sellaisena kuin säännöstö on määritelty EU:n neuvoston päätöksissä 1999/435/EY ja 1999/436/EY. Schengenin säännöston siirryttyä osaksi EY:n lainsäädäntöä on EU:n neuvosto tehnyt uuden yhteistyösopimuksen Norjan ja Islannin kanssa (EYVL L 176/35 10.7.1999), joka korvaa aikaisemman Schengenin sopimuspuolten ja Norjan ja Islannin välillä

tehdyn sopimuksen. Amsterdamin sopimus tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 1999 ja Schengenin säännöstöä on neuvoston edellä mainittujen päätösten mukaisesti sovellettu Pohjoismaissa 25 päivästä maaliskuuta 2001 lähtien.

Suomen liittyminen Schengenin sopimukseen ja Amsterdamin sopimuksen hyväksyminen haluttiin aikanaan hoitaa erillisillä hallituksen esityksillä, koska Amsterdamin sopimus ei ollut vielä voimassa Schengenin sopimuksia koskevaa hallituksen esitystä valmisteltaessa. Tuolloin katsottiin, ettei Suomi voi täyttää Schengenin säännösten soveltamisen edellytyksiä, ellei sen liittyminen sopimukseen ole oikeudellisesti voimassa. Tätä prosessia ei haluttu viivästyttää Amsterdamin sopimuksen voimaantulon mahdollisella viivästymisellä.

Schengenin säännöston siirryttyä osaksi EU:n yhteistyötä Schengenin sopimuksia ei Amsterdamin sopimuksen voimaantulon jälkeen voida EU-oikeudellisesti eikä valtiosääntöoikeudellisesti kansallisesti saattaa voimaan. Schengenin säännöstö on EU:n lainsäädännön myötä siirtynyt osaksi Suomessa sovellettavaa normistoa ja sen kansallisesta hallinnoimisesta vastaavat Suomen viranomaiset Schengenin sopimusten ja EU:n asianomaisten elinten päätösten mukaisesti. Suomen kansallisen oikeudellisen tilanteen selkeyttämiseksi tulisi edellä sanotun perusteella 10 päivänä heinäkuuta 1998 annettu muutta voimaansaattamatta jätetty laki Schengenin sopimuksia koskeva voimaansaattamislaki kumota.

Asiaa koskevaan hallituksen esitykseen liittyneet muut Schengenin sopimusten soveltamisen vuoksi tarpeelliset kansalliset lainmuutokset on sen sijaan saatettu voimaan (poliisilaki 315/2001, ulkomaalaislaki 179/2001, rikoslaki 234/2001 ja ampuma-aselaki 180/2001). Schengenin säännöstö, sellaisena kuin se on määritelty EU:n neuvoston edellä mainituissa päätöksissä, on julkaistu ulkoasianministeriön ilmoitusella (SopS 23/2001).

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä selkeytetään Schengenin säännöston soveltamisen osalta Suomessa

voimassa oleva oikeudellinen tilanne. Esitys on luonnoltaan vain muodollinen eikä sillä näin ollen ole taloudellisia, organisaatioon liittyviä tai muita vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Schengenin säännösten soveltamisen alkamista ja siihen liittyviä kysymyksiä on valmisteltu useissa ministeriöissä. Kysymys sopimuksia koskevan voimaansaattamislain kumoamisesta on ollut EU-ministerivaliokunnan käsiteltävänä. Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä ulkoasiainministeriössä.

4. Voimaantulo

Schengenin sopimuksia on EU:n neuvoston päätösten mukaisesti sovellettu Suomessa 25 päivästä maaliskuuta 2001 lähtien. Schengenin

sopimuksia koskevaa voimaansaattamislakia ei ole voitu Suomessa voimaansaattaa. Lain kumoamisella ei ole suoranaisia oikeudellisia vaikutuksia, mutta lainsäädäntöteknisistä syistä voimaansaattamislain kumoamista koskeva laki ehdotetaan tulemaan voimaan ensitilassa.

5. Säättämisjärjestys

Schengenin sopimuksia koskeva voimaansaattamislaki säädettiin niin sanotussa supistetussa säättämisjärjestyksessä. Laki on siis niin sanottu poikkeuslaki, joka säädöshierarkiassa rinnastetaan tavallisiin lakeihin ja jota voidaan kumota tavallisessa järjestyksessä säädettävällä lailla (HE 1/1998 vp).

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän päätösasiakirjan sekä yleissopimuksen sopimuspuolten ja Islannin ja Norjan välillä tehdyn yhteistyösopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	yleissopimuksen sopimuspuolten ja Islannin ja Norjan välillä tehdyn yhteistyösopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 10 päivänä heinäkuuta 1998 annettu laki.
Täten kumotaan Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen tehdyn sopimuksen ja siihen liittyvän päätösasiakirjan sekä	2 § Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2001

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*